

new economic policy in the historiography of the late 50's – early 90's of the XX century.

Methods. The paper is based on comparative and problem-thematic analysis of the historiography source base, which has made it possible to determine internal laws and the dialectics of their development in the light of quantitative and qualitative changes. The author has used comparative-historical, problem-chronological, retrospective, historical-situational, logical-analytical methods and methods of analysis and synthesis, grouping and typology.

Results. It is established that Soviet researchers, in contrast to foreign scientists, generally have paid little attention to cooperatives in Ukrainian village as a holistic economic and social organism, placing only the so-called industrial forms of cooperatives on the foreground. The historiography of the 1920s – early 1950's generally kept silent about the problems of agricultural cooperatives. Only from the second half of the 1950's, especially after a number of publications by a scientist-agrarian V. Danylov, the interest of scientists in agricultural cooperatives revived. However, the situation has changed radically only at the time of “perestroika”.

It is established that in the works of foreign historians, cooperatives have become the subject of intensive research. Agricultural cooperatives of the 1920s have been regarded in them as the main means of raising the productive forces of the village, improving the position of the peasants, developing the country's trade turnover and the growth of domestic market on this basis. No less active foreign historiography have developed the issue of Lenin's cooperative plan.

Originality. The scientific novelty of the obtained results is determined by: the very formulation of the theme, which has not yet been the subject of a special scientific historiographical study; elucidation of general theoretical aspects and specific directions of the study of the development of agricultural cooperatives of the NEP era in scientific and historical works of the 50's – 90's of the last century.

Conclusion Thus, as a result of our historiographical analysis, it has been established that scientific achievements of the second half of the 1950s – early 1990s remain an important part of historiographical process of covering the development of Ukrainian agricultural cooperatives in 1921–1929. The Soviet historical school has accumulated significant factual material, numerous archival documents, statistical data, which on the new methodological basis can be used by modern scholars, were entered into scientific circulation. A noticeable disadvantage of Soviet historiography of the late 1950s – early 1990s was that the researchers ignored the real significance of agricultural cooperatives in production processes, their influence on the development of productive forces of individual peasant farms of the NEP era, social and public importance in the life of Ukrainian villages.

Key words: researcher, historiography, scientist, NEP, works, peasantry, peasant farms, agriculture, agricultural cooperatives.

УДК 930.1(438):070(477.83)

DOI: 10.31651/2413-8142-2019-21-97-101

Л. М. Лазурко

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ЛЬВІВСЬКИЙ ЧАСОПИС «KWARTALNIK HISTORYCZNY» ЯК КОМУНІКАЦІЙНА ПЛАТФОРМА ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПОЛЬСЬКОЇ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ (1918 - 1939)

У статті розкрито відображення становлення польської історичної науки міжвоєнного періоду на сторінках часопису «Kwartalnik Historyczny». Представлено процес інституціоналізації польської науки, пов'язаний з перетворенням Історичного товариства у Львові в організацію національного масштабу. Відзначено, що відкритість часопису «Kwartalnik Historyczny» для обговорення означеного ряду проблем сприяла їх вирішенню. Вивчення цих процесів дозволяє глибше пізнати як відбувалося становлення польської історичної науки після здобуття державної незалежності у 1918 р. та її подальшу організаційну еволюцію.

Ключові слова. *Інституційний розвиток, історична наука, наукова преса, Польське історичне товариство, Львів, міжвоєнне двадцятиліття.*

Постановка проблеми. Здобуття Польщею незалежності та творення самостійної держави після закінчення Першої світової війни започаткували новий період у розвитку національної історичної науки, пов'язаний зі змінами її функцій та модифікацією організаційного підґрунтя. Події війни загальмували звичний хід наукового життя, а потреба розвитку інфраструктури апарату державного управління, суспільних інституцій та дипломатична діяльність відвернули від професійних занять значну кількість науковців. Разом із тим по мірі врегулювання ситуації, відкривались нові можливості професійного зростання: новостворена держава взяла під свою матеріальну опіку історичну науку, створивши умови для її потужного розвитку. Як наслідок, спостерігаємо відкриття нових історичних кафедр в університетах, закладання бібліотек, організацію мережі архівів, що ставали осередками дослідницької та дидактичної діяльності. Такі якісні зміни в організаційній структурі історичної науки вимагали відповідного кадрового наповнення – виховання нової генерації істориків. Ці та інші проблеми становлення національної науки стали об'єктом уважного обговорення тогочасної інтелектуальної еліти, зосередженої довкола першого польського фахового історичного часопису «Kwartalnik Historyczny» (далі – КН), який видавався у Львові. Відтак актуальним є дослідження діяльності видання як комунікаційної платформи з обговорення організаційних трансформацій польської історичної науки міжвоєнного двадцятиліття. Це дозволить встановити як, попри зрозумілі централізаційні тенденції у новоствореній польській державі, головним осередком істориків Польщі залишився Львів, а не Варшава.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питання функціонування часопису у контексті

діяльності Історичного товариства зверталися Т.Е. Модельський, К. Тишковський, С. Кентжинський [7; 8; 13; 4]. Проте діяльність видання як самодостатня дослідницька проблема виокремилася в останні десятиліття ХХ ст. та продовжує викликати інтерес науковців [6; 5; 15].

Мета. Польські історики пропонували різноманітні шляхи розв'язання актуальних проблем науки відновленої держави. Свою модель запропонували й львівські дослідники, об'єднані в львівському Історичному товаристві. Вивчення пропозицій, виголошених на сторінках «Kwartalnika Historycznego», що привернули увагу цілої наукової спільноти та невдовзі зробили часопис найбільш авторитетною трибуною для обміну думками з широкого спектру гострих питань становлення польської історичної науки, є метою цього дослідження.

Виклад основного матеріалу. Першорядною проблемою, яка обговорювалась у більшості номерів «КН» і над вирішенням якої польські історики почали працювати одразу після здобуття незалежності, була потреба розбудови структури історичної науки у національному масштабі. Усвідомлення необхідності створення розгалуженої, функціональної, здатної на високому рівні репрезентувати польську історичну науку організації задавало вектор пошуку у напрямі поглиблення наявного професійного досвіду. Найбільш поважне місце в історичному середовищі Польщі того часу займало львівське Історичне товариство, яке мало широке коло співпрацівників і шанувальників із різних регіонів держави та європейських країн, власний науковий осередок у Кракові (Краківське коло) та свій друкований орган «КН». Серед різних моделей творення національної наукової мережі у галузі історичної науки, що обговорювалися на сторінках «КН», члени Товариства обстоювали власну, апробовану та дієздатну модель. Об'єктивно ситуація складалась так, що потреба створення наукової організації польських істориків трансформувалася в ідею реорганізації Історичного товариства в інституцію загальнодержавного масштабу. Саме тому на сторінках «КН» як офіційного часопису Історичного товариства в інформаційній рубриці «Наукова хроніка» та звітах засідань Товариства у всій повноті відображено процес його перетворення на всепольську історичну організацію.

Обставини війни 1918–1920 рр., які паралізували наукове життя країни, відтермінували реалізацію реорганізаційних процесів, а гостра фінансова криза, руйнування усталених схем наукової комунікації як із різноманітними товариствами, періодичними виданнями, так і з власними співпрацівниками поставило часопис на межу існування [10, 526].

Ініційоване авторами «КН» обговорення моделей реорганізації національної науки відновилось у 1920 р. на конференції Наукових товариств у Варшаві, що була покликана здійснити необхідні приготування до першого в незалежній державі всепольського з'їзду істориків. Активну участь у конференції взяли представники різноманітних наукових товариств, серед яких своїм представництвом вирізнялось львівське Історичне товариство. Саме його делегати задали тон у дискусії про майбутнє національної історичної

науки. Зокрема, В. Конопчинський у доповіді про організацію історичної праці у Польщі окреслив загальні питання та подав характеристику майбутнього всепольського історичного наукового товариства, визначив його цілі та завдання, які було підтримано більшістю зібрання. Доповідач висловив переконання, що в об'єднаній Польщі повинно існувати єдине історичне товариство з керівництвом у Львові та регіональними представництвами (на зразок краківського) у Варшаві, Познані, Вільно та Любліні [9, 305]. Проте реорганізаційна робота на цьому етапі знову була призупинена через військові події.

Відновлення реорганізаційних процесів та практичні заходи з перетворення Історичного товариства на загальнопольську організацію були пов'язані з обранням у 1923 р. президентом організації С. Закшевського. У «КН» було опубліковано його доповідь, виголошену на засіданні Товариства 26 червня 1923 р., про вплив відродженої польської держави на майбутнє національної історіографії. У цьому програмовому виступі, що підвів підсумки попереднім дискусіям, доповідач, поряд із конкретними історіографічними питаннями, багато уваги приділив практичним проблемам переростання Історичного товариства в загальнодержавну інституцію [14].

Таким чином, було досягнуто певного консенсусу щодо шляхів реорганізації організаційного кістяка національної історіографії й на порядку денному стало питання про вироблення статуту нової організації. «КН» активно долучився до обговорення проекту нового статуту, автором якого був Ф. Буяк. Згідно із новим статутом, прийнятим 7 липня 1924 р. і опублікованим для широкого ознайомлення у першому зошиті «КН» за 1925 р., завданням товариства стало «сприяння розвитку історичних наук і об'єднання з цією метою усіх польських істориків та шанувальників історії». Засобами для здійснення задекларованих цілей оголошувались: видання періодичного часопису (яким, з огляду на його наукову вагу і високу популярність у професійних колах, продовжував залишатись «КН») та сприяння у заснуванні нових історичних видань, наукові засідання, організація з'їздів істориків у Польщі, присудження нагород та премій для провадження суспільно-важливих наукових досліджень, забезпечення аналітичними матеріалами органи державної влади та суспільні організації тощо [12]. Отже, як бачимо, новий статут відобразив законодавче оформлення реорганізаційних змін у новій організації польських істориків, що отримала назву Польське Історичне Товариство (далі – ПІТ).

Черговою була проблема, пов'язана з місцем розташування керівних органів нової організації. Не зважаючи на те, що ідея централізації у Польщі міжвоєнного періоду сягнула апогею, головну управу товариства вирішили залишити у Львові. Попри значення Львова як форпосту польської політики на Сході та розуміння його культурної ваги для Польщі, очевидно, що на це рішення вплинуло визнання заслуг представників цього історичного осередку у розвитку польської науки, популярність «КН» у цілій державі та за її межами і зосередження саме у цьому місті як

розвинутої дослідницької інфраструктури, так і значної кількості професійних дослідників. На зміну великій науковій еміграції зі Львова доби війни та перших років незалежності прийшли часи його кількісного зростання за рахунок таких знамих краківських вихованців, як Я. Пташнік, А. Шеланговський та Ф. Буяк, що заснували власні наукові школи. Тут також продовжували працювати історики старшого покоління О. Бальцер, Л. Фінкель, В. Абрахам, В. Брухнальський, А. Прохаска, Ф. Бостель, А. Чоловський та їх молодші колеги С. Барвінський, П. Дамбковський. Всі ці обставини склали поважну аргументацію у дискусії про те, де ж повинна знаходитись управа новоствореного товариства [13, 90-91].

З поширенням структури Товариства на загальнодержавні терени постала проблема організації його регіональних представництв. Тут став у нагоді досвід існування Краківської філії (від 1912 р.) і за її зразком, згідно із новою концепцією Товариства, було утворено осередки у Вільно та Познані [16]. У Варшаві функції Варшавського відділу Польського історичного товариства з правом обирати віце-президента та представника для роботи із закордоном стало виконувати Товариство шанувальників історії. Як наслідок, Польща у міжвоєнний період отримала єдину організацію, що об'єднала навколо себе загальнопольських істориків і стала репрезентантом їх інтересів не лише в країні, але й за межами держави. На чолі нової організації стала так звана «львівська трійця»: президент С. Закшевський, віце-президент Ф. Буяк, головний редактор «КН» Я. Пташнік за співпраці представників головних осередків – краківського (В. Собеський) та варшавського (М. Гандельсман).

Після утворення ПІТ поставило за мету консолідацію польських істориків, чому, на думку керівництва організації, мали служити з'їзди істориків, які створювали необхідний простір для обміну думками та поглядами. Вони сприяли популяризації історичних знань і зближували дослідників із різних регіонів держави, залучаючи їх до розбудови ПІТ. Шпальти «КН» слугували місцем обговорення програм цих представницьких зібрань істориків та порушених на них проблем. Реорганізація Товариства і згуртування навколо нього загальнопольських істориків уможливили здійснення однієї з перших найбільш значущих наукових імпрез у відродженій державі – IV-го Всепольського з'їзду істориків у Познані, який відбувся 6-8 грудня 1925 р. Як видно з хроніки цього зібрання, з'їзд засвідчив не лише кількісний, але й якісний поступ польської історичної науки, що проявився передусім у конституюванні нових історичних дисциплін. Ще однією характерною рисою познанського з'їзду стало звернення особливої уваги на потребу розвитку регіональних досліджень за західноєвропейським зразком. Найважливішим результатом з'їзду була ухвала про створення постійно діючої делегації з представників різних організацій і осередків, яка мала б здійснювати своєрідний моніторинг виконання постанов з'їздів та готувати наступні зібрання. Також декларувалось утворення нових інституцій, визначався поділ видавництва між регіональними осередками, особлива увага зверталась на необхідність організації архівів,

інвентаризації творів мистецтва, повернення польських мистецьких надбань з територій сусідніх країн, контакти із закордоном, створення інституту наукових аташе, історичних часописів тощо [2, 421-423; 3, 631-639]. Саме на з'їзді у Познані відбулось остаточне організаційне об'єднання істориків і на місці локальних товариств постало загальнодержавне Товариство, яке у 1932-1933 рр. зосереджувало навколо своїх 15 відділень 1300 членів та фактично виконувало функції центральної інституції. Проблема консолідації польських істориків, гостро поставлена на познанському з'їзді, отримала своє продовження на наступних всепольських історичних з'їздах, що їх організувало ПІТ у 1930 р. у Варшаві та в 1935 р. у Вільно. Львівський з'їзд, запланований на 1940 р., з відомих причин не відбувся.

Зі створенням національної організаційної мережі історичної науки перед польськими вченими постала проблема її інтеграції до європейських наукових структур. Реорганізація ПІТ дозволила статутно оформити і сформувати на рівні уряду Речі Посполитої власний представницький орган польської історичної науки у міжнародних наукових організаціях, який очолив М. Гандельсман. Активно працювали у різних міжнародних наукових інституціях також Б. Дембінський, О. Галецький, Т. Мантейфель, С. Кутшеба. Саме «КН» взяв на себе обговорення форм презентації польської наукової спільноти на міжнародних наукових зібраннях. Першим серйозним випробовуванням польських істориків на світовій арені став Міжнародний конгрес 1923 р. у Брюсселі. Як бачимо зі звіту одного з учасників конгресу О. Галецького, опублікованого на сторінках «КН», у Брюсселі польська історична наука була представлена добре організованою делегацією, яка за чисельністю учасників посіла четверте місце, а виголошені її членами доповіді викликали жваві дискусії [1, 258-266]. Не менш успішно була також участь польських істориків у Міжнародному конгресі в Осло (1928 р.). Визнання вагомості внеску польських істориків у доробок світової наукової спільноти стало проведення наступного з'їзду 1933 р. у Варшаві [11, 221-223].

Часопис «КН» прискіпливо відстежував усі складники поступу польської історичної науки, зокрема, відкривав свої сторінки для новаторських історичних досліджень, обговорення актуальних проблем та провадив традиційну для себе інформаційно-критичну діяльність. Безумовним досягненням польської історичної науки міжвоєнного періоду було відкриття чисельних періодичних видань краснавчого характеру: «Ateneum Віленський» (1923 р.), «Історичний річник» у Познані (1925 р.), «Волинський річник» (1930 р.), «Червонська земля» (1935 р.), та спеціалізованих часописів: «Реформація у Польщі» (1924 р.), «Річник суспільної і господарської історії» (1931 р.), «Історично-дидактичні відомості» (1933 р.), «Історично-військовий огляд» (1929 р.), появу яких втітали автори «КН» та прискіпливо відстежували їх подальшу дослідницьку діяльність.

Висновки. Творення незалежної держави поставило перед польськими істориками низку надзвичайно пильних для вирішення проблем як у плані національному, пов'язаному з необхідністю організації загальнодержавної наукової мережі, так і

європейському, зумовленому тогочасними історіографічними викликами. Наявність визнаного науковим середовищем авторитетного часопису, що служив форумом для комунікації польських істориків, багато в чому визначило успішність подолання цих проблем. Аналіз матеріалів, представлених на сторінках часопису «КН», дозволив зазирнути до своєрідної лабораторії творення національної історичної науки в умовах незалежної держави. Відкритість, універсальність і популярність часопису зробили його трибуною та активним учасником обговорення широкого спектру проблем інституціоналізації та професіоналізації польської Клію.

Список використаної літератури та джерел:

1. Halecki O. V Międzynarodowy Kongres historyczny / O. Halecki // *Kwartalnik Historyczny*. – 1923. – R. 37. – S. 258–266.
2. IV Powszechny Zjazd Historyków Polskich w Poznaniu 6-8 grudnia 1925 roku (Komunikat o pracach organizacyjnych) // *Kwartalnik Historyczny*. – 1925. – R. 39. – S. 421–423.
3. Kronika IV Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu 6-8 grudnia 1925 roku // *Kwartalnik Historyczny*. – 1925. – S. 631–669.
4. Kętrzyński S. Memoriał w sprawie «Kwartalnika Historycznego» / S. Kętrzyński // *Kwartalnik Historyczny*. – 1963. – R. 70. – а3. – S.607–621.
5. Kondracki T. Polskie Towarzystwo Historyczne w latach 1918–1939 / T. Kondracki. – Toruń : Wydawnictwo Naukowe GRADO, 2006. – 417 s.
6. Maternicki J. Miejsce i rola „Kwartalnika Historycznego» w dziejach historiografii polskiej / J. Maternicki // *Historia jako dialog*. – Rzeszów : Wydawnictwo Wyższej szkoły pedagogicznej, 1996. – S. 286–288.
7. Modelski T. E. Towarzystwo Historyczne 1914 – 1924 / T. E. Modelski // *Kwartalnik Historyczny*. – 1937. – R. 51. – S. 41–88.
8. Modelski T.E. Ze wspomnień i zapisek redaktora / T. E. Modelski // *Kwartalnik Historyczny*. – 1963. – R. 70. – а3. – S. 599–606.
9. Organizacja pracy historycznej w Polsce // *Przegląd Historyczny*. – 1919–1920. – Serja II. – T.II. – S.305–310.
10. Sprawy Towarzystwa // *Kwartalnik Historyczny*. – 1918 – R. 32. – S.526–527.
11. Sprawy Towarzystwa // *Kwartalnik Historyczny*. – 1933 – R. 47. – S.221–223.
12. Statut Polskiego Towarzystwa Historycznego // *Kwartalnik Historyczny*. – 1925. – R. 39. – S. 185–188.
13. Tyszkowski K. Polskie Towarzystwo Historyczne 1925 – 1936 / K. Tyszkowski // *Kwartalnik Historyczny*. – 1937. – R. 51. – S. 89–135.
14. Zakrzewski S. Historjografja polska wobec wskrzeszenia państwa / S. Zakrzewski // *Kwartalnik Historyczny*. – 1923. – R. 37.289–325.
15. Лазурко Л. Історія освіти та шкільництва на сторінках часопису «Історичний кварталник» у міжвоєнне двадцятиліття / Л. Лазурко // *Вісн. Черкас. ун.* – Вип. 80. Сер. «Історичні науки». – Черкаси, 2005. – С. 3–10.
16. Тельвак В. Організація та діяльність Краківського кола Історичного товариства у Львові (до 1918 року) / В. Тельвак // *Дрогобицький краєзнавчий збірник*. – Дрогобич : Коло, 2004. – Вип. VIII. – С. 285–293.

References:

1. Halecki, O. (1923). V International Congress of History. *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 37, 258–266.

(in Pol.)

2. IV General Congress of Polish Historians in Poznac, December 6-8, 1925 (Organizational communication) (1925). *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 39, 421–423. (in Pol.)
3. Chronicle IV of the General Congress of Polish Historians in Poznac, December 6-8, 1925, (1925). *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 39, 631–669. (in Pol.)
4. Kętrzycki, S. (1963). A report is about the matter of «Kwartalnik Historyczny». *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 70, 607–621. (in Pol.)
5. Kondracki, T. (2006). Polish Historical Society in 1918–1939. (Ed.) Toruc: GRADO, 2006 (in Pol.)
6. Maternicki, J. (1996). The place and role of the “Kwartalnik Historyczny” in history of Polish historiography. *Historia jako dialog* (History as a dialogue) (Ed.) Rzeszyw: Publishing House of Higher pedagogical school (in Pol.)
7. Modelski, T. E. (1937). Historical Society 1914 – 1924. *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 51, 41–88. (in Pol.)
8. Modelski, T. E. (1963). From the editor’s memoirs and notes. *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 70, 599–606. (in Pol.)
9. Organization of historical work in Poland (1919). *Przegląd Historyczny* (Historical Review), II, 305–310. (in Pol.)
10. Matters of the Society. (1918). *Kwartalnik Historyczny*. (Historical Quarterly), 32, 526–527. (in Pol.)
11. Matters of the Society (1933). *Kwartalnik Historyczny*. (Historical Quarterly), 47, 221–223. (in Pol.)
12. Statute of the Polish Historical Society (1925). *Kwartalnik Historyczny* (Historical Quarterly), 39, 185–188.
13. Tyszkowski, K. (1937). Polish Historical Society 1925–1936. *Kwartalnik Historyczny*. (Historical Quarterly), 51, 89–135. (in Pol.)
14. Zakrzewski, S. (1923). Polish historiography in relation to the restoration of the state. *Kwartalnik Historyczny*. (Historical Quarterly), 37, 89–325. (in Pol.)
15. Lazurko, L. (2005). The history of education and schooling on the pages of the magazine “Historical Quarterly” in the interwar twenty years. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Istorychni nauky*. (Bulletin of Cherkasy University. Historical sciences), (Ed.) Cherkasy: CU (in Ukr.)
16. Telvak, V. (2004) Organization and activity of the Krakow circle of the Historical Society in Lviv (until 1918), *Drohobytskyi kraieznavchyi zbirnyk* (Drohobych regional corpus). (Ed.) Drohobych: Kolo, (in Ukr.)

L. Lazurko

LVIV JOURNAL «KWARTALNIK HISTORYCZNY» AS A COMMUNICATION PLATFORM FOR DISCUSSING OF ORGANIZATIONAL TRANSFORMATIONS OF POLISH HISTORICAL SCIENCE (1918 - 1939)

Introduction. Gaining independence of Poland and the formation of a separate state after the end of the First World War initiated a new period in the development of national historical science, which was associated with changes in its functions and the modification of organizational foundations. Universal communication platform to discuss organizational transformation of the Polish historical science interwar period became the journal «Kwartalnik Historyczny».

Purpose. Study the discussion process of the organizational model of Polish national historiography, which was developed on the pages of «Kwartalnik Historyczny». And also to find out how the scientific community of Poland united around the Lviv «Historical Society» and its edition. To find out how the edition became the most authoritative tribune for the exchange of views on a wide range of acute issues of the formation of Polish historical science.

The methodology of the research is based on the principles of historicism, systemicity, science, verification, author's objectivity, moderate narrative constructivism, as well as the use of general scientific (analysis, synthesis, generalization) and special-historical (historical-genetic, historical-typological, historical-systemic) methods.

Results. The presence of a reputable journal, recognized by the scientific community, that serving as a forum for the communication of Polish historians, largely determined the success of overcoming these problems. The analysis of the materials presented on the pages of the journal «Kwartalnik Historyczny» allowed to look at a kind of laboratory of the creation of national historical science in an independent state. On the pages of the journal Kwartalnik Historyczny, all the components of the progress of Polish historical science were carefully tracked, innovative historical research was published, the actual problems of science were discussed and traditional informational-critical activity was carried out.

It was established that the reorganization processes in the historical science of Poland had their own logic of development related both to internal problems (personnel support) and to the external social and political processes that took place in the state (prolonged war, financial problems). Studied discussions on the establishment of a national organization of historians and choice of location of the main manor. It was clarified that with the creation of the national organizational network of historical science, Polish scientists faced the problem of its integration into European scientific structures, the discussion of which is also reflected in the pages of the periodical.

Originality. The study of this problem has made it possible to establish how, despite the active centralization tendencies in the newly created Polish state, Lviv remained the main focus of historians, not Warsaw.

Conclusion. The openness, universality and popularity of the periodical have made it a podium and an active participant in the discussion of a wide range of problems of institutionalization and professionalization of Polish Klio. The study of these processes has practical significance as an example of the creation of a model of effective organization of national historiography, which began to be structured in aggressive conditions of the war and demonstrated a positive dynamics of development.

Key words: Institutional Development, Historical Science, Scientific Press, Polish Historical Society, Lviv, Interwar Twenties.

УДК 94(477-22)“1917/1921” (045)
DOI: 10.31651/2413-8142-2019-21-101-108

Ю. Г. Пасічна

кандидат історичних наук, фахівець I категорії відділу аспірантури Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Є. М. Кирилюк

доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

А. І. Берестовий

кандидат історичних наук, викладач суспільних дисциплін Черкаського художньо-технічного коледжу

СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА АКТИВНІСТЬ СЕЛЯНСТВА В ПЕРІОД УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 – 1921 РР.: ВИСТУПИ, ПОВСТАНСТВО ЧИ БАНДИТИЗМ?*

У статті проаналізовано особливості суспільно-політичної активності селянства під час Української революції 1917 – 1921 рр. Виокремлено її характер, особливості тощо. Показано, що на різних етапах Української революції реакція та дії селянства були різними. Відповідно до змін суспільно-політичної активності селянства в історіографії отримали не лише оцінку, але й певну термінологію: «бунт», «виступи», «повстання», «бандитизм».

Ключові слова: аграрна політика, аграрне питання, Українська революція, повстання, бунти, виступи, бандитизм.

Постановка проблеми. Українська революція 1917 – 1921 рр. носила виразний селянський характер. Її активним суб'єктом було селянство. Водночас це не заперечує того, що вона була національно-демократичною. Зважаючи на роль селянства в революційних процесах України в 1917 – 1921 рр., виникає наукова необхідність у тому, щоб з'ясувати поняттєво-категоріальне забезпечення, яким послуговуються на позначення селянської активності в зазначений період. Точність і влучність застосування понять і категорій є не лише ознакою фаховості дослідника, а й запорукою адекватного відображення історичного минулого, його кваліфікаційної інтерпретації, обґрунтованості теоретичних узагальнень і суджень. Керуючись цим, обрана нами для висвітлення тема має науково-практичне і суспільно-політичне значення. Цим і зумовлено її актуальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Порушена нами тема вже має історіографічну традицію висвітлення. Питання співзвучні з обраною нами для вивчення темою, стали предметом дослідження науковців. Зокрема, до їх вивчення зверталися П. Захарченко [1], Н. Земзюліна [2], Л. Новікова [3], С. Дровозюк [4], В. Лозовий [5],

* Статтю написано згідно з держбюджетною темою «Українська революція (1917 – 1921 рр.): селянський фактор» (номер державної реєстрації 0118U003864)